

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ПОЛІЕТИЛЕНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

У статті наведено і проаналізовано результати дослідження ринку поліетилену. Визначено основні тенденції світового та національного розвитку досліджуваної галузі, окреслено основні проблеми та перспективи розвитку ринку поліетилену України.

Ключові слова: дослідження, ринок поліетилену, ринок полімерів, поліетиленова продукція.

L. A. BYCHKOVA

Khmelnytsky National University

RESEARCH OF POLYETHYLENE PRODUCTION MARKET IN UKRAINE

Results over of market of polyethylene research are brought in the article and analysed. Basic world and national progress of the investigated industry trends are certain, basic problems and prospects of market of polyethylene development are outlined. The basic factors of influence are certain on activity of enterprises-producers of polyethylene, the most powerful enterprises of the investigated industry are certain. The estimation of influence of factors of macroenvironment is conducted on activity of enterprises-producers of polyethylene products for help for the scales of F.Hedouri. Potential possibilities of development are outlined will gush to the polyethylene of Ukraine. Certainly basic problems the Ukrainian market of polyethylene and problems that rose in revolt before the world market of polymers ran into that.

Keywords: research, market of polyethylene, market of polymers, polyethylene products.

Актуальність дослідження. У світовій та національній економіці однією зі сфер, що найдинамічніше розвиваються, є ринок полімерів (ринок поліпропілену, поліетилену, полістиролу та ін.). Україна намагається знайти своє місце на світовому ринку полімерів і не відставати від його провідних виробників – щорічно в нашій країні збільшуються виробничі потужності, відкриваються нові виробництва, розширюється асортимент продукції, географія постачань. На світовому ринку полімерів (тобто і ринку поліпропілену, поліетилену, полістиролу та ін.) головними представниками є великі хімічні корпорації розвинених країн. Але останніми роками на ринок вийшли виробники країн Азії, Близького Сходу, заявили про себе компанії Латинської Америки. Конкуренція, що посилилася на ринку полімерів, пояснюється просто: на ринках Західної Європи і США спостерігається профіцит продукції. На ринках країн, що розвиваються, багатих природними ресурсами, попит перевищує пропозицію. Крім того, західні компанії перейшли до випуску якісніших полімерів, спеціалізованої продукції (сумішей і сплавів полімерів, композицій), дозволивши зайняти нішу з виробництва "старої" продукції молодим конкурентам. Отже, задля сучасного розвитку та ефективного функціонування ринку поліетилену України необхідно повсякчас досліджувати та вивчати основні тенденції та перспективи розвитку як національного ринку, так і світових ринків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням особливостей теоретичних і методичних аспектів дослідження ринку полімерів займалися такі сучасні зарубіжні та вітчизняні вчені, як Гончарова Ю.А., Долгорукова Ю.К., Бондаренка А.І., Карайченцева С.Я., Дмитрієва І.Є., Селихова М.О.

Мета статті полягає у дослідженні впливу ряду факторів на діяльність найпотужніших підприємств, що працюють на ринку поліетиленової продукції України, визначенні тенденцій та перспектив розвитку даної галузі.

Виклад основного матеріалу. Виробництво продукції з поліетилену є відносно новим видом діяльності для промисловості України, у порівнянні з іншими галузями виробництва. Перші поліетиленові пакети були виготовлені в США в 1957 році. З того часу розпочалося їх поширення по всьому світі. В нашу країну поліетиленові пакети почали ввозитися із закордону на початку 90-х років ХХ століття. В наш час виробництво поліетиленових пакетів налагоджене і в Україні. За даними досліджень, в наш час, на кожного жителя планети припадає 738 пакетів щорічно. Причому із 5 трлн пакетів з поліетилену, котрі викидають в світі щорічно, більше 80% припадають на мешканців Європи та Північної Америки [1].

Дослідження ринку поліетиленової продукції України розпочнемо з вивчення впливу факторів макросередовища на діяльність підприємств-виробників поліетиленової продукції за шкалою Ф. Хедоурі, причому (-50; -5) – інтервал великої загрози для здійснення успішної діяльності підприємства; (-5; 5), нейтральний вплив; (5; 50) – позитивний вплив фактору (рис. 1).

Оцінку впливу факторів макросередовища на функціонування ринку поліетиленової продукції представлено у таблиці 1.

Аналізуючи результати таблиці 1, можна зробити висновок, що на діяльність підприємства позитивно впливають майже всі фактори макросередовища, окрім економічного та політичного. Негативний вплив економічного фактору визначається низькою купівельною спроможністю населення, прогресуючій інфляції, високому рівні безробіття серед населення та низькій динаміці зростання валового національного

продукту. Номінальний ВВП за 2012 рік становив 1408,9 млрд грн, реальний ВВП за 2012 рік порівняно з 2011 роком склав 100,2%, що свідчить про незначне зростання реального ВВП нашої держави. У 2011 році було реалізовано гумових та пластмасових виробів на суму 20965,6 млн грн, що на 2794,7 млн грн більше ніж у 2010 році. Даний результат можна оцінити як позитивний, оскільки він свідчить про зростання обсягів реалізації виробів із пластмас у цей період. Однак у 2012 році гумових та пластмасових виробів було реалізовано на суму 16499,1 млн грн, що значно менше ніж у попередні роки.

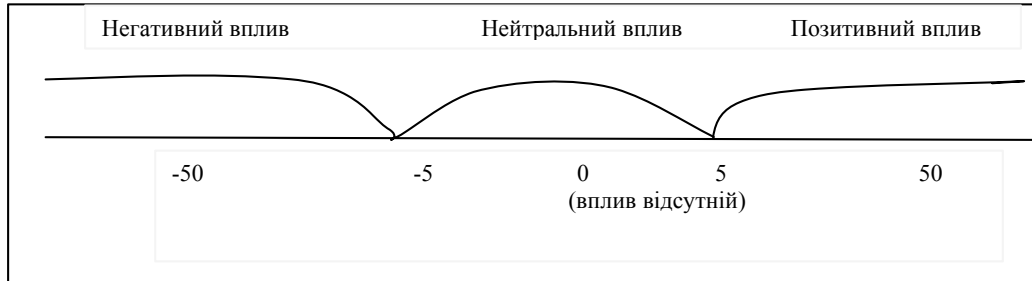

Рис. 1. Шкала Ф. Хедоурі

Таблиця 1

Оцінка факторів макросередовища на діяльність підприємств-виробників поліетиленової продукції

Фактори зовнішнього макросередовища	Коефіцієнт, що враховує важливість впливу фактору	Значення впливу кожного фактору на діяльність підприємства	Оцінка впливу фактору
Економічний	+1	-10	-10
Політичний	+2	-6	-12
Ринковий	+1	10	+10
Технологічний	+4	5	+20
Конкурентний	+1	-5	-5
Міжнародний	+3	0	0
Соціально-демографічний	+1	5	+5
Природно-кліматичний	+3	5	+15

Негативний вплив політичного фактору визначається недосконалим законодавством, що регулює діяльність підприємств нашої держави, високим рівнем корупції контролюючих органів та великим податковим тиском. З прийняттям закону про заборону виготовлення полімерних пакетів, частина підприємств даної галузі взагалі можуть припинити свою діяльність. А тим підприємствам, які будуть продовжувати працювати, потрібно реінвестувати значні кошти для заміни технологічних ліній та налагодження виробництва нової продукції.

Найбільш позитивний вплив здійснює технологічний фактор, оскільки дає змогу використовувати нові технології у виробництві поліетиленових пакетів. Окрім цього із застосуванням нового обладнання можна виготовляти пакети, котрі не завдають шкоди навколишньому середовищу. Застосування високотехнологічного обладнання дає змогу підвищити продуктивність праці та знизити собівартість продукції. Однак купівля нового обладнання потребує значних інвестицій у виробничі фонди підприємства. Часто підприємства не мають належних коштів для оновлення технологічних ліній власним коштом. Тому доцільно купувати обладнання у лізинг або залучати іноземні інвестиції та банківські кредити. Ринковий фактор здійснює позитивний вплив на діяльність підприємства, оскільки потреба в його продукції є стабільною та є можливість розширення своєї діяльності на національному ринку. Конкурентний фактор здійснює дещо негативний вплив, особливо з боку продукції, яка імпортується до нашої держави із закордону. Ринок нашої держави є насичений виробами з поліетилену, а тому виробники та продавці борються за ринки збуту. В цій боротьбі «виживають» підприємства, які можуть запропонувати широкий асортимент продукції та доступні ціни на неї, а також мають розгалужені канали збуту.

Міжнародний фактор поки що має нейтральний вплив, оскільки підприємство не здійснює діяльності на міжнародному ринку, але є перспектива в подальшому виходу на ринки інших країн, для цього потрібно підвищити вимоги до якості продукції та її екологічності, розвивати співпрацю із експортерами. Також можна співпрацювати із компаніями, які виготовляють подібну продукцію закордоном. Для цього потрібно налагоджувати міжнародні зв'язки та залучати іноземні інвестиції. Це дозволить вийти на якісно новий рівень діяльності, призведе до підвищення прибутку та якості виготовленої продукції.

Соціально-демографічний фактор здійснює позитивний вплив на діяльність підприємства, оскільки чисельність населення нашої держави є значною і велика кількість українців користуються поліетиленовими пакетами в повсякденному побуті. Також велика кількість населення та достатній рівень його освіченості дає змогу обрати хороший кадровий склад для підприємства. Попри це, постає питання підвищення екологічної свідомості громадян України. Потрібно вести пропаганду економного використання продукції з поліетилену та її безпечної утилізації і переробки.

Природно-кліматичний фактор впливає позитивно, оскільки використання та виготовлення продукції підприємства не залежить від умов нашого клімату. Але діяльність підприємства та його продукція здійснюють негативний вплив на навколишнє середовище. Період повного розпаду поліетиленових пакетів сягає від 100 до 400 років. Тому для підприємства є важливим введення нових технологій та видів продукції, котрі зменшать негативний вплив на природу. В наш час, людство поки що не винайшло ідеального матеріалу для виготовлення пакетів, котрий був би дешевим, не шкідливим для навколишнього середовища та легко перероблюваним на вторинну сировину. Кожний вид сировини, для виготовлення пакетів, має свої переваги та недоліки. Наприклад, пакети виготовленні із паперу є не шкідливими для навколишнього середовища, але водночас при їх виготовленні витрачається енергія на 82% більше, води на 97% більше, ніж при виготовленні пакетів із поліетилену. В свою чергу, пакети виготовлені із біополімерів (речовин, що здатні розкладатися під дією навколишнього середовища) є дорогі за ціною, технологічно важкими у виготовленні та в якості сировини, використовують дорогі природні ресурси [1].

Останнім часом все більшого значення набуває захист навколишнього середовища. У Франції, Італії, Іспанії та Японії повністю відмовилися від використання поліетиленових пакетів. В Україні розроблено проект закону «Про обмеження виробництва, використання, ввезення та розповсюдження в Україні полімерних пакетів». Він має набрати чинності через рік з дня його опублікування. Відповідно до цього закону забороняється виробництво, використання та ввезення полімерних пакетів. Тому підприємствам котрі займаються виготовленням даної продукції, потрібно за цей період перелаштовувати свої виробничі потужності на виготовлення іншої продукції, або виробництво біологічних полімерних пакетів, що розкладаються. Із введенням в дію цього закону, ринок поліетиленових пакетів зазнає значних змін. Відбудеться скорочення виробництва даної продукції, а подекуди і повне припинення.

На основі проведених досліджень основних «гравців» ринку поліетиленових пакетів України, нами було систематизовано найбільші підприємства (табл. 2), котрі функціонують в галузі виробництва поліетиленових пакетів. До потужних підприємств, що виготовляють поліетиленові пакети в Україні можна віднести ТОВ «ДПА» м. Донецьк, ТОВ «Українські джерела» м. Київ, ТОВ «Європласт» м. Харків, ТОВ «Мегапак» м. Рівне та ін. Все це підприємства, котрі мають значні обсяги виробництва та реалізації продукції і багаторічний досвід діяльності.

Таблиця 2

Перелік найбільших підприємств-виробників поліетиленової продукції в Україні

Назва підприємства	Вид продукції, що виготовляється підприємством	Сайт
ВАТ «Укрпластик»	Поліетиленові пакети та фасувальна тара	www.ukrplastic.com
ТОВ «Явір-Пак»	Поліетиленові пакети, одноразовий посуд, пакувальна тара	www.ecolan.lviv.ua
ТОВ «О.Р.С.»	Поліетиленові пакети, упаковка з поліетилену	www.ops.kharkov.ua
ПП «Мегапак-Захід»	Поліетиленові та поліпропіленові пакети, фасувальна тара	www.megapak.ua
ТОВ «ДПА»	Поліетиленові пакети, фольга та стрічки з полімерів етилену, гнучка упаковка, тара	www.dpa.com.ua
ТОВ «ВІАЛ»	Поліетиленові пакети, поліпропіленові мішки	www.v-i-p.kiev.ua
ПП «Ан-Студіо»	Поліетиленові та паперові пакети, рекламно-сувенірна продукція	www.an-studio.kiev.ua
ТОВ «Українські Джерела»	Поліетиленові пакети, пластикова упаковка для харчової промисловості	www.ud.com.ua
ПП «Мегатара»	Поліетиленові пакети, полімерна упаковка, мішки	www.megatara.com
ТОВ «Європласт»	Пакети поліетиленові, мішки	http://evroplast-kharkov.business-guide.com.ua

Одним із найпотужніших підприємств даної галузі є ВАТ «Укрпластик». Дане підприємство засноване в 1927 році, як підприємство лісотехнічного та тарного профілю. На даний момент часу воно

виготовляє гнучкі пакувальні матеріали для підприємств харчової промисловості, а також для виробників тютюну, косметики і фармацевтичної галузі. Щороку дане підприємство виготовляє 25 тис. тонн поліетиленових плівок. Також воно має замкнений цикл виробництва – від гранул поліетилену до фарб, що наносяться на пакети. Корпорація «Еколан», котра є власником ТОВ «Явір-Пак», була створена в 2001 році. І за цей час стала одним із лідерів на ринку виробників продукції із поліетилену та поліпропілену. Дане підприємство оснащено сучасним обладнанням. На підприємстві функціонує комерційний відділ, який відповідає за збут продукції та всебічно задовольняє потреби клієнтів. Підприємство постійно працює над підвищенням якості своєї продукції та забезпечує індивідуальний підхід до кожного клієнта.

ТОВ «O.P.S.» спеціалізується на виробництві поліетиленових пакетів та реалізує упаковку і фурнітуру для легкої промисловості. Дане підприємство виготовляє поліетиленову плівку різних типорозмірів, має можливість виготовляти кольорові пакети. При виробництві плівки використовується поліетилен низького та високого тиску від ведучих виробників Європи («Malen» Польща, «Okiten» Югославія). Всі пакети вироблені підприємством можуть контактувати із харчовими продуктами. Свою діяльність ТОВ «ДПА» розпочало в 1994 році із виробництва звичайних поліетиленових пакетів та упаковки із поліпропілену для фасування сипучих харчових продуктів та побутової хімії. З того часу підприємство значно наростило виробничі потужності, розширило свій асортимент та збільшило обсяги виробництва. Дане підприємство отримало сертифікат ISO 9001:2008, що свідчить про високу якість продукції підприємства. Також на підприємстві налагоджена лінія із переробки вторинної продукції на поліетилен. Клієнтами даного підприємства є мережі супермаркетів «Сільпо», «Таврія В» та ін. На даний момент ТОВ «ДПА» виходить на ринок Росії зі своєю продукцією. Загалом є досить потужним підприємством досліджуваної галузі.

Торгово-промислова група ТОВ «ВІАЛ» пропонує широкий асортимент ексклюзивної упаковки. На підприємстві створений індивідуальний підхід до кожного замовника, дизайнери компанії розробляють найбільш ефективну конструкцію та зовнішній вигляд пакувальної продукції. Асортимент підприємства включає в себе поліетиленові пакети, мішки, картонні ящики, сувенірну продукцію. ПП «Ан-Студіо» займається виготовленням поліетиленових та паперових пакетів і поліграфією. Поліетиленові пакети виготовляються під замовлення, з можливістю нанесення логотипу замовника. Також дане підприємство являється одним із ведучих виробників фірмових паперових пакетів та є одним із перших на ринку даної продукції в Україні. Свою діяльність ТОВ «Українські джерела» розпочало у 1997 році. За цей час підприємство напрацювало значну клієнтську базу та постійно розширює асортимент продукції. Основним напрямком діяльності досліджуваного підприємства є виробництва пакетів з логотипом. З 1 січня 2013 року дана компанія розпочала виробництво біопакетів. Ці пакети виготовлені із додаванням спеціальної добавки d2w, яка дозволяє пришвидшити розкладання поліетиленових пакетів. Термін їх повного розкладання складає 3 роки. На сьогоднішній день ПП «Мегатара» – це сучасне, високотехнологічне підприємство із виготовлення поліетиленових пакетів та упаковки будь-яких типів та розмірів. Одним із основних напрямків діяльності підприємства є виготовлення пакетів з рекламною символікою замовника. Також воно реалізує поліетиленову плівку, мішки, сигнальну стрічку та іншу продукцію.

Споживання поліетилену в Україні складає до 7 кг/душу – в 5 разів менше середнього по ЄС. Це говорить про значний потенціал, який, проте, не поспішає реалізовуватися після кризи 2008–2009 років. Як відомо, до кризи український ринок поліетилену і інших полімерів зростав в рази швидше за світову динаміку (приблизно 20% проти 4–5%). При цьому відзначалася висока і довготривала імпортозалежність споживачів. Якщо в до кризові роки попит на поліетилен зростав на 15–20% в рік, то в 2008 році впав на 10% і продовжив падіння в 2009–2010 роках, після чого почалося деяке зростання (5–6%) – завдяки зростанню попиту на плівкову продукцію, поліетиленові-труби і сталеві труби з поліетиленовим покриттям [2].

Основні світові виробники поліетилену розташовуються в основному в західних країнах. Частка топ-10 провідних виробників з початку століття виросла не значно, але сама топ-десятка дещо змінилася. Останнім часом їх технології стали активно впроваджуватися компаніями Китаю і Персидського регіону, що дало світу нових лідерів виробництва. За останнє 10-річчя, починаючи з 2002 року, два головні фігуранти – американсько-європейські ExxonMobil і DOW – залишилися на лідируючих позиціях. До кризи вони були поза досяжністю за обсягами виробництва (і робили майже однакову кількість поліетилену – відповідно до 7025 і 6958 Кт). До 2015 року обсяги їх виробництва виростуть порівняно з об'ємами початку століття на 20–30%. Однак, якщо до кризи інші лідери ринку (в основному з ЄС і США) за об'ємами виробництва від них сильно відставали, то зараз сформувалося 5-6 компаній, що виробляють лише в 1,5-2 рази менше поліетилену. З них не менше трьох китайського і арабського походження (SaBIC, Sinopec, PetroChina), інші багато в чому розширяються за рахунок азіатсько-арабських нових заводів. Зменшилася і частка ExxonMobil і DOW у світовому обсязі виробництва – з 22,5% до 16,4%. Все вагомішим стає вплив китайських і саудівських напівдержавних компаній. За рахунок цих виробництв світовий ринок незабаром виросте майже удвічі з початку століття – з 66 Мт (2002 роки) до 105 Мт (2015 року).

Фахівці прогнозують зрушення на ринку поліетилену у бік зростання об'ємів поліетилену високої щільності і лінійного поліетилену. Попит на ринку поліетилену в Україні перевищує пропозицію, в зв'язку з

цим відзначається зниження експорту і зростання імпорту. При цьому, необхідно відмітити, що ринок поліетилену високої щільності все ще лідирує за темпами приросту. Ринок споживання поліетилену в Україні структурований досить традиційно: лідирує на ринку поліетилену тара і упаковка, друге місце займають товари господарського і культурно-побутового призначення, на третьому влаштувалися плівки, на четвертому – труби і деталі трубопроводів. Звичайно, ринок поліетилену в нашій країні має свої особливості. Наприклад, підвищений попит в Україні мають такі види поліетилену, як поліетилен високої щільності, лінійний поліетилен, і різноманітні композиції на основі поліетилену. З часом українські виробники все більше переорієнтовувалися на внутрішній ринок поліетилену, об'єми експорту падають, імпорт безперервно збільшується. У перспективі на світових ринках виросте попит на надвисокомолекулярний поліетилен.

Загалом проаналізувавши діяльність підприємств галузі, можна зауважити, що на даний момент часу спостерігається тенденція, щодо товарної переорієнтації підприємств. Багато з них переходять на виробництво біо- та паперових пакетів, запроваджують нові види сировини. Також на досліджуваних підприємствах впроваджуються сучасні вимоги щодо якості продукції на основі стандартів ISO. Перспективним видом діяльності є налагодження ліній з переробки вторинної сировини на гранули поліетилену. Більшість із досліджених підприємств виготовляють пакети із нанесенням фірмових логотипів замовника та рекламних зображень. Це дає змогу індивідуально підходити до потреб кожного клієнта та максимально їх задовольняти.

Література

1. Кривошей В.Н. Экология бумажного и полимерного пакета / В.Н. Кривошей // Упаковка. – 2011. – № 3. – С. 41–44.
2. Данилюк М.О. Аналіз ринку полімерів та напрями посилення активності його учасників / М.О.Данилюк, Л.Р. Семотюк // Прикарпатський вісник НТШ. – 2008. – № 1(1). – С. 273–282.

References

1. Kryvoshei V.N. Ekolohiya bumazhnoho y polimernoho paketa / V.N.Kryvoshei // Upakovka. – 2011. 3. – s. 41–44.
2. Danyliuk M.O., Semotiuk L.R. Analiz rynku polimeriv ta napriamy posylennia aktyvnosti yoho uchasnykiv / M.O.Danyliuk, L.R. Semotiuk // Prykarpatskyi visnyk NTSh. – 2008. – 1(1) – s.273–282.

Надійшла 17.09.2013; рецензент: д. е. н. Орлов О. О.

УДК 339.166.5

Н. В. ПРИЛЕПА

Хмельницький національний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розкрито сутність економічної категорії «інтелектуальний капітал»; розглянуто трансформацію підходів до ролі талановитих працівників у забезпеченні конкурентних переваг компаній. Для кращого розуміння механізму функціонування інтелектуального капіталу охарактеризовано його структурні елементи. Проаналізовано класифікації видів інтелектуального капіталу та виділено перелік класифікаційних ознак (характеристик), елементів інтелектуального капіталу.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, організаційний капітал, споживчий капітал, інноваційна діяльність.

N. V. PRILEPA

Khmelnitskyi National University

INTELLECTUAL CAPITAL AS A TOOL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

This article deals with the essence of economic categories "intellectual capital", is considered as the transformation approach to talented employees to provide competitive advantage of companies. For a better understanding of the functioning of intellectual capital characterized its structural elements. The classification of intellectual capital, measured by various scholars, and selected for classification criteria (characteristics), the elements of intellectual capital have been analyzed. Traced, for the formation of intellectual capital in the economic activity is due to three components: human, organizational and consumer capital, because their interaction has a significant impact on the creation and enhancement of intellectual capital. It is concluded that the study of intellectual capital - a task priority nature, which is important for all companies in Ukraine.

Keywords: intellectual capital, human capital, organizational capital, consumer capital, innovation activity.

Постановка проблеми. Повноцінна реалізація потенціалу інноваційних чинників неможлива без належної уваги до людини як носія і продуцента знань, сукупність яких є невід'ємною складовою людського